

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1889, kl. 8 e. m.

*Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5,
i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl.
Maj:t rörande förbud mot införsel af margarin och
oleomargarin samt tillverkning af margarin m. m.*

Uti en i Andra Kammarerna väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 177, har herr *N. Fossar* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte utfärda förbud mot så väl in- och utförsel af konstsmör eller margarin som införsel af oleomargarin, äfvensom mot tillverkning af konstsmör inom riket samt derjemte stadga, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet infördes, skulle, innan den från tullverket utlemnades till importören, af sakkunnig person undersökas, för utrönande att varan icke innehölle andra fettämnen än mjölkfett.

Såsom skäl för denna sin motion har motionären framhållit, att det väl icke lede något tvifvel, att vår smörexport på England och det svenska smörets anseende på världsmarknaden komme att lida väsentligt afbräck, derest Sverige blefve ett margarinproducerande och margarinexporterande land. Och häruti låge, efter motionärens förmenande, en så allvarlig fara för vår modernäring och i och med det samma för allmänt väl, att det vore en bjudande pligt för statsmagtarna att vidtaga tillräckligt verksamma åtgärder mot en sådan fara. Men något verksamt

skydd för vår utländska smörmarknad torde man förgäfvos söka på annan väg än förbudets. Hvarje annat försök i detta afseende skulle tvifvels utan visa sig otillräckligt; och sedan vi förstört vår smörmarknad, vore det för sent att gripa till förbudet.

Då utskottet nu tagit denna fråga under behandling, har utskottet ansett sig till en början böra lemna en kort redogörelse för den metod, som i allmänhet lär användas för frambringandet af margarin eller konstsmör. Denna metod beskrifves sålunda:

Färsk, helst ej öfver 24 timmar gammal, råtalg af fåkreatur — färtalg anses olämplig — tvättas med kallt vatten och smältes i vattenbad vid en temperatur ej öfver 50° C., hvarvid sjelfva talgen skiljer sig från bindväfnaderna. Den sålunda erhållna skirade färska talgen har en stelningpunkt af cirka 33°—37° C., är lukt- och smaklös samt går i verldshandeln under namn af »premier jus». Den lemnas att långsamt stelna vid cirka 30° C. och pressas derefter uti hydraulisk press, då en flytande lukt- och smaklös del, benämnd oleomargarin, med en stelningpunkt af cirka 20°—25° C. afskiljes, och en fast del, »presstalg», med en stelningpunkt af 40°—45° C. kvarstannar i pressen. Presstalgen är ett utmärkt stearinmaterial och säljes till stearinfabrikerna. Oleomargarinen, som ensam är för hård att använda till konstsmörs beredning, blandas nu med fin sesam- eller jordnötolja; denna blandning kernas med söt mjölk eller grädde, och den då uppkomna produkten utgöres af margarin eller konstsmör, hvilket behandlas på alldeles samma sätt, som användes vid beredning af naturligt smör, d. v. s. det färgas, tvättas och saltas. Då man vill ernå prima vara, försättes margarinsmöret dessutom med mer eller mindre naturligt smör och parfymeras stundom med någon konstgjord eterart.

I Amerika användes mycket svinister i stället för oleomargarin till konstsmörs beredning; och saknar man icke anledning antaga, att detta afven sker på ett eller annat ställe i Europa. Till konstsmör lærer också kokos- och palmkärnolja efter undergången rening understundom användas.

Såsom uti motionen erinras, har den nu väckta frågan delvis varit föremål för Riksdagens behandling under år 1888. I anledning af då väckta motioner föreslog utskottet (uti sitt utlåtande n:o 5), att Riks-

dagen ville uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, *dels* att Kongl. Maj:t ville så fort ske kunde utfärda förbud mot införsel af konstsmör äfvensom af oleomargarin, *dels* att förordning måtte utfärdas, hvarigenom bestämdes, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet infördes, skulle, innan varan från tullverket till importören utlemnades, på dennes bekostnad af sakkunnig person undersökas för utrönande att varan icke utgjordes af eller vore uppblandad med konstgjordt smör, *dels ock* att Kongl. Maj:t ville utfärda förbud emot tillverkning inom riket af konstsmör. Vid föredragning af detta utlåtande i Andra Kammaren den 24 april bifölls, utan omröstning, till alla delar, hvad utskottet sålunda föreslagit, hvaremot, då frågan, efter behandling af Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1, förehades i nämnda kammare den 9 maj, Första Kammaren väl beslöt att biträda medkammarens beslut om aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utfärdande af förbud mot införsel af konstgjordt smör äfvensom af oleomargarin, men i öfriga delar icke biträdde det af Andra Kammaren fattade beslut. Då frågan återkom till sistnämnda kammare, beslöt emellertid denna kammare den 12 maj att icke i något hänseende biträda de beslut, som Första Kammaren i ärendet fattat; hvadan frågan för tillfället helt och hållet förföll.

Genom beslut den 14 juni 1888 uppdrog Kongl. Maj:t åt svenske och norske generalkonsuln i London C. Juhlin-Dannfelt att afresa till Holland för att taga närmare kännedom om margarindustrien derstädes samt huru vida nämnda lands jordbruk och ladugårdsskötsel kunde anses hafva haft nytta eller skada af denna industris utveckling äfvensom att i sammanhang härmed afgifva fullständig berättelse angående de omständigheter, som inverka å priset i England af svenskt natursmör, med särskildt afseende fäst å frågan om den inverkan en betydligare margarintillverkning inom vårt land, om sådan komme till stånd, kunde i förevarande hänseende utöfva.

Uti underdånig berättelse den 25 september 1888 redogjorde generalkonsuln Juhlin-Dannfelt för de resultat, till hvilka han vid utförandet af det honom lemnade uppdrag kommit. Dessa resultat torde kunna sammanfattas uti följande antaganden:

1:o. Att, beträffande Hollands totalproduktion af natursmör sedan margarindustrien derstädes utvecklade sig, hvilken produktion i vanlig ordning måste hafva fördelat sig uti konsumtion och export, en större an-

del af landets smörproduktion numera förbrukades inom landet än vid tiden för margarintillverkningens början, samt att exporten af natursmör ingalunda minskats, sedan margarinindustrien blef inhemsk i Holland.

Förstnämnda antagande — i fråga om konsumtionen — grundas på det förhållandet, att Hollands folkmängd tillvuxit under tiden från 1850 till 1880 med 1 million — eller från 3 till 4 millioner — följaktligen med 33 procent, att under samma tidsperiod antalet mjölkkor ökats från 800,000 till 900,000 eller med mer än 13 procent, samt att med ökad välmåga hos den stora massan af befolkningen konsumtionen af natursmör »säkert» tilltagit i större progression än folkökningen.

Antagandet åter om exportens tillväxt stöder sig hufvudsakligen på det förhållandet, att »smörexporten» utgjorde i runda tal 1873 — eller vid den tid, då margarinsmöret först blef synligt i den engelska marknaden — 16 millioner kilo, 1876 — då margarinsmöret i nämnda marknad erhöll någon större betydelse — 22 millioner kilo, och, efter nästan årligen förekommande stegring, år 1886, 71 millioner och, år 1887, 77 millioner kilo.

I detta hänseende har det icke undgått utskottets uppmärksamhet, att begge antagandena stödjade sig på sifferuppgifter, som ingalunda kunna vara af någon bevisningskraft, hvadan slutledningen icke kan tillmätas någon betydelse. Vid frågan om konsumtion tages till utgångspunkt ett förhållande, som existerade år 1850 och sålunda minst 25 år före det margarinindustrien egentligen kan säges hafva uppkommit. Vid bedömandet af exporten åter afse sifferuppgifterna natursmör och margarinsmör tillsammans; till följd hvaraf det är alldeles omöjligt att bedöma mängden af hvarterdera slaget för sig och sålunda icke heller, huru vida exporten af natursmör till- eller aftagit efter margarinindustriens uppkomst. Härförutan torde böra uppmärksammas, gent emot den förenämnda, höga exportsiffran 77 millioner kilo under år 1887, att till Holland importerades samma år nära 37 millioner kilo oleomargarin, hvilken genom förarbetning borde lemna 50 à 60 millioner kilo margarinsmör.

2:o. Att produktionen af ladugårdsskötselns öfriga alster i Holland jemväl ökats under tiden från 1873 till 1886.

Beträffande detta uttalande anser sig utskottet endast böra erinra, att ett sådant förhållande icke ovillkorligen förutsätter ett alltjemt utveckladt jordbruk, utan äfven kan vara beroende derpå, att de holländska jordbrukarne, i samma mån mejerihandteringen gått tillbaka, funnit uppfödning och gödning af boskap mera lönande än beredningen af natursmör.

3:o. Att, beträffande frågan, i hvad mån priset å den engelska marknaden å holländskt natursmör rönt inflytande af den från samma land till England bedrifna export af margarinsmör, det väl visat sig, att holländskt smör städse under tiden från 1873 till 1887 betingat lägre pris än motsvarande quantitet från andra produktionsorter, men att denna prisskilnad ingalunda ökats sedan den tid margarinsmöret först blef synligt på den engelska marknaden — 1873 — eller der erhöll större betydelse — 1876.

Till belysning af detta antagande åberopas uti det underdåniga utlåtandet följande tablå öfver de högsta medelprisen för olika slag af smör under nedannämnda tider:

År.	Irländskt.		Normandiskt.		Holländskt.		Danskt.	
	1:a.	2:a.	1:a.	2:a.	1:a.	1:a.	1:a.	1:a.
1873	134 shs	127 shs	132 shs	—	127 shs	—	—	—
1874	147 »	143 »	147 »	—	135 »	—	—	—
1875	145 »	131 »	148 »	—	131 »	—	—	—
1876	146 »	135 »	147 »	—	141 »	—	—	—
1877	138 »	129 »	142 »	—	130 »	—	—	—
1878	124 »	112 »	129 »	122	124 »	—	—	—
1879	114 »	105 »	120 »	102	110 »	127	—	—
1880	132 »	124 »	132 »	—	129 »	146	—	—
1881	121 »	114 »	130 »	118	130 »	144	—	—
1882	— »	— »	121 »	110	120 »	134	—	—
1883	— »	— »	128 »	118	126 »	136	—	—
1884	— »	— »	126 »	116	123 »	134	—	—
1885	— »	— »	118 »	—	110 »	123	—	—
1886	93 »	90 »	106 »	94	102 »	118	—	—
1887	106 »	101 »	114 »	107	102 »	118	—	—

I denna del anföres vidare uti det underdåniga utlåtandet, att den omständigheten, att det holländska smöret ej förmått att å den engelska smörmarknaden behålla sitt forna anseende, berodde dels på minskad skicklighet vid smörets beredning och dels brist å samvetsgrannhet vid begagnande af de handelsmärken, som af ålder egt högt anseende å denna marknad. Redan under åren 1870—1871, då till följd af kriget mellan Tyskland och Frankrike smörutförseln från nämnda länder till England till väsentlig del uteblef, fick en troligen tillförene inom Holland snått bedrifven tillverkning af s. k. konstsmör betydlig utsträckning. Denna tillverkning bestod till en början hufvudsakligen deruti, att i smör af sämre kvalitet inåltades medelst rationellt konstruerade

maskiner mjölk, stärkelsesirup, något smörfärg samt senare äfven fett och oljor, hvarefter den dervid erhållna produkten exporterades under namn af holländskt smör till den engelska marknaden. Under 1873 erhöill denna tillverkning ännu större utsträckning genom begagnande af importerad oleomargarin. Snart grundlades dock inom Holland en margarinsmörfabrik uti byn Os, hvarefter antalet af dylika fabriker uppgått till mellan 80—90, af hvilket antal dock nära hälften numera blifvit nedlagda, så att vid slutet af 1886 endast 47 återstodo.

Vid granskning af det underdåniga utlåtandet i denna del har utskottet förgäfvets sökt någon uppgift om priset å det holländska smöret före eller vid den tid, då natursmörets uppblandning med konstsmör började, hvilken, efter hvad ofvan synes, skulle hafva egt rum redan under åren 1870—1871 eller tillföre. För öfrigt har utskottet af det underdåniga utlåtandet i denna del funnit sig kunna draga den slutsats, att anledningen, hvarför det holländska smöret, hvilket för ett par tiotal af år sedan å den engelska marknaden åtnjöt högsta anseende och betalades i förhållande dertill, efter 1873 så betydligt nedgått i pris och noterats lägre än smör från andra produktionsorter, till icke ringa utan kanske hufvudsaklig del är beroende just på det förhållandet, att detta natursmör uppblandats med en del för en äkta mejerihandling främmande ämnen. Detta antagande utesluter ju i allt fall icke sannolikheten, att det holländska natursmörets tillbakagående i anseende och pris i viss mån äfven varit beroende af minskad skicklighet vid beredningen och bristande samvetsgrannhet vid begagnande af handelsmärken, som af ålder egt högt anseende å den engelska marknaden.

4:o. Att Hollands jordbruk och ladugårdsskötsel icke kunna anses hafva haft annan skada af margarinindustriens utveckling derstädes under senare tiden än dels derigenom att det af nämnda industris idkare intill ingången af innevarande år allmänt begagnade förfaringssätt, att genom kärl och märken söka i handeln införa sin vara under falsk skylt, bidragit att underhålla redan förut befintlig misstro å den engelska marknaden mot holländskt smör, dels ock att mejerihandteringen genom den tilltagande förbrukningen af margarin erhållit en konkurrent, som hotade att i väsentlig mån ej blott försvåra afsättningen af natursmör af mindre god beskaffenhet utan ock tryckande inverka å priset å fullgodt sådant, ehuru det sistnämnda utan tvifvel komme att finna köpare till jämförelsevis lönande pris.

Äfven om man bortser från det förhållandet, att det varit ett svikligt förfaringssätt med falska märken, som bidragit att nedsätta det holländska natursmöret å den engelska marknaden, ligger i allt fall uti ofvanberörda uttalande i det underdåniga utlåtandet ett medgifvande

att margarinproduktionen skadligt inverkat å mejerihandteringen; men ännu bestämdare har detta blifvit konstateradt genom ett till utskottets förfogande stäldt meddelande från svenska och norska generalkonsuln i Amsterdam Egidius, som bland annat anför följande:

»Att häraf draga den slutsatsen — — — att margarinfabrikationen, i stället för att vara mejerihandteringsens fiende, är en af dess bästa vänner och afnämare, förefaller mig emellertid vara en paradox. I alla händelser kan det väl näppeligen tillämpas på England med dess relativt obetydliga margarinindustri, men äfven för ett land som Holland, hvarest denna industri i betydlig grad utvecklat sig, förefaller det mig, som om de fördelar margarinfabrikationen tillskyndar mejerihandteringen såsom afnämare af en del mejeriprodukter ej kunna jemföras med den stora skada, som orsakats och orsakas genom förfalskningen af det holländska natursmöret, och att det icke kan betviflas, att det nederländska landtbruket i nationalekonomiskt afseende har lidit skada genom margarinindustrien.»

5:o. Att i fråga om de omständigheter, som inverkade å priset i England på svenskt natursmör, smörets jemngoda kvalitet, hvilken häntydde ej blott på en mera allmänt iakttagen större omsorg vid beredningen, utan ock en strängare noggrannhet vid klassificeringen, vore af största vikt, helst genom margarinens uppträdande i handeln fordringarne väsentligen stegrats på natursmörets qualité, och lönande pris därför nu i högre grad än någonsin vore beroende på frambringande af prima vara, samt att ett utstängande från Sverige af margarin, vare sig af inhemsk eller utländsk tillverkning, icke skulle komma att i ringaste mån höja priset å vårt smör eller befordra dess afsättlighet.

Utskottet, som alldeles obetingadt måste instämma i den förutsättningen, att frambringande af en utmärkt, jemngod och till första klassen hänförlig vara, naturligtvis skall framför allt annat bidra till höjande af vårt mejerismörs afsättlighet till högt pris, kan deremot icke för öfrigt biträda eller dela det här ofvan återgifna antagandet. För utskottet synes det alldeles uppenbart, att den köpare, som vill hafva full garanti, att den vara han inköper, utgör oblandadt mejerismör, skall finna denna garanti större, mera tillfredsställande och nästan absolut betryggande, då den inköpta varan förskrifver sig från ett land, der margarin icke tillverkas, dit den ej får införas och der den sålunda icke annorledes än genom underslef kan förekomma. Under dessa förhållanden vinnas

för en sådan köpare än säkrare garantier, än hvad de strängaste ansvarsbestämmelser — sådana som den engelska margarinlagens — enbart kunna erbjuda.

Den uti vårt land gällande lagstiftning beträffande kontrollen å handel med margarin eller konstsmör innefattas uti kongl. förordningen den 2 oktober 1885. Uti denna förordning stadgas, bland annat, i § 1, att med margarin afses allt sådant konstgjordt smör, i hvars sammansättning ingår fett, som ej är framställt ur mjölk, i § 2 huru margarin, afsedd till försäljning inom riket eller till utförsel derifrån, skall förvaras och med märke betecknas, i §§ 3, 4 och 5, hvarest förseelse emot föreskrifterna uti § 2 åtalas, huru den bestraffas samt böterna fördelas och förvandlas, i § 6, huruledes den, som säljer margarin för naturligt smör, gör sig förfallen till straff enligt allmän strafflag (22 kap. 3 § strafflagen), i § 7 om åtalsrätt och tillsyn å förordningens efterlefnad, i § 8, huruledes, då misstanke uppstår, att vara utgöres af margarin, fastän den icke är förvarad i kärl, märkt på föreskrifvet sätt, allmän åklagare eger att af varan taga prof, hvarefter profvet, som bör utgöra omkring 50 gram, skall för utrönande af varans beskaffenhet öfversändas till behörig undersökningsförrättare, i § 9, af hvem och enligt hvilka föreskrifter undersökningen bör verkställas, i § 10 den ersättning, som bör för undersökningen utgå och hvilken utgör, för ett ensamt prof 12 kronor, för två samtidigt inlemnade prof 20 kronor och för hvarje prof utöfver de två första, då flera prof samtidigt inlemnas, ytterligare 5 kronor, samt i §§ 11 och 12, huru kostnaden för undersökning samt för märkning af vara, hvilken märkning åklagaren låtit ombesörja, skall gäldas.

Vidare har kongl. landtbruksakademiens förvaltningsutskott uti kungörelse den 13 oktober 1885 på nådig befallning meddelat föreskrifter rörande sättet för undersökningens verkställande samt för formulär till inyt angående undersökningens resultat.

Under nästlidet år och sedan generalkonsuln Juhlin-Dannfelts ofvan anmärkta utlåtande blifvit afgifvet har herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet tillkallat sakkunnige personer för att inom departementet biträda vid omarbetning af den nu gällande lagstiftning

angående margarin; och hafva dessa personer den 24 november aflemnad det förslag till förordning angående försäljning och tillverkning af margarinsmör, som med dervid fogade två reservationer finnes intaget uti den vid detta utlåtande fogade bilagan n:o 1.

Detta förslag öfverlemnades af Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 14 december 1888 till dess befallningshafvande i länen för afgifvande af yttrande och infordrande af sådant från hushållningssällskapen; och framgår af dessa yttranden, af hvilka utskottet varit i tillfälle att taga del,

att *nio länsstyrelser* (i Södermanlands, Kronobergs, Gotlands, Kristianstads, Elfsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs, Vesterbottens och Norrbottens län) med afstyrkande af komiterades förslag, förordat förbud emot införsel till och tillverkning inom riket af margarin;

att *tolf länsstyrelser* (Stockholms, Upsala, Östergötlands, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Västernorrlands och Jemtlands län) i hufvudsak tillstyrkt komiterades förslag, dervid fem länsstyrelser (Östergötlands, Hallands, Vermlands, Örebro och Vestmanlands län) dock gjort anmärkningar emot vissa af förslaget detaljer;

att *två länsstyrelser* anført, den ena (Jönköpings län) att, derest Kongl. Maj:t icke skulle finna skäl att förbjuda införsel, utförsel och tillverkning af margarin eller oleomargarin, bestämdt förbud emot färgning af margarin med gul färg måtte meddelas samt kontrollen öfver tillverkningen m. m. skärpas utöfver hvad komiterade föreslagit, och den andra länsstyrelsen (Gefleborgs län) att komiterades förslag icke vore af beskaffenhet att böra förordas, utan i väsentliga delar omarbetas, men att uppförande inom landet af nya margarinfabriker och utvidgning af nu befintliga borde förekommas, intill dess lag rörande margarins försäljning och tillverkning blifvit promulgerad, på det att ett eventuellt förbud framdeles mot tillverkning af margarin lättare och med mindre kostnad då skulle kunna genomföras, än om flere margarinfabriker hunnit uppstå inom landet;

att *nitton hushållningssällskap* (Stockholms, Upsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Elfsborgs läns norra, Elfsborgs läns södra, Skaraborgs, Vermlands, Örebro, Vestmanlands, Kopparbergs och Norrbottens) med afstyrkande af komiterades förslag, tillstyrkt förbud emot införsel

och tillverkning af margarin, hvarvid af sex hushållningssällskap jemväl tillstyrkts obligatorisk undersökning af till landet infördt smör och fem hushållningssällskap föreslagit förbud emot införsel och tillverkning af oleomargarin;

att *ett hushållningssällskap* (Vesterbottens), utan att yttra sig öfver det remitterade förslaget, uttalat den mening, att så väl införsel som tillverkning af margarin ansåges skadlig för landets smörproduktion;

att *ett hushållningssällskap* (Göteborgs och Bohus läns), som ansett införsel af margarin böra förbjudas, tillstyrkt förslaget, dock med de ändringar, som af ett sådant förbud påkallades, hvarjemte detta hushållningssällskap uttalat sig för samma förbud beträffande färgning, som här ofvan sägs;

att *ett hushållningssällskap* (Gefleborgs) i fråga om förslagets antaglighet samt nödvändigheten af att förhindra uppkomsten af nya och utvidgning af redan befintliga margarinfabriker uttalat samma åsigt, som den Konungens befallningshafvande i länet, efter hvad ofvan är sagdt, omfattat, samt

att *två hushållningssällskap* (Vesternorrlands och Jemtlands) lemnat komiterades förslag utan annan anmärkning än den, att förbud emot sådan färgning af margarin, att den kunde förblandas med natursmör, borde stadgas.

Från länsstyrelsen i Kalmar län samt de begge hushållningssällskapen i samma län hafva underdåniga yttranden ännu icke inkommit.

Uti det af komiterade sålunda framlagda förslag hafva komiterade utgått från den förutsättning, att en lagstiftning på det nu förevarande området borde medgifva så väl införsel till och tillverkning inom riket som ock utförsel af margarin eller konstsmör. Att stadga förbud emot införsel och tillverkning af denna vara hafva komiterade ansett innebära en orättvisa mot de mindre bemedlade befolkningssklasserna, för hvilka margarinen, om den på rätt sätt bereddes, på grund af prisbillighet och näringsvärde, enligt komiterades åsigt, utgjorde ett särdeles lämpligt födoämne. En sådan åtgärd antogo komiterade jemväl vara ur ekonomisk synpunkt oklok. Komiterade hade sålunda funnit lämpligt föreslå skärpta bestämmelser i ändamål att förhindra, det margarin utbjödes och försåldes såsom natursmör. Ett verksamt skydd mot dylika smörförfalskningar hade komiterade trott kunna åstadkommas derigenom, att på statens bekostnad en särskild smörkontrollbyrå in-

rättades, som uteslutande sysselsatte sig med undersökningar af smörprof. Denna byrå borde, enligt komiterades förmenande, förläggas till Göteborg, öfver hvilken stad den största smörexporten egde rum. Byråns föreståndare borde vidare ega rättighet att så väl i Göteborg som i andra delar af riket på längre eller kortare tid antaga lämpliga personer, hvilka tillhandaginge honom med att verkställa proftagningar. Särskildt vore önskligt — ansågo slutligen komiterade — att i Malmö anställdes ett biträde med åliggande att till byrån öfversända prof af det smör, som exporterades öfver nämnda stad.

Då de förutsättningar, från hvilka komiterade sålunda utgått, stå uti bestämd motsats till motionärens ståndpunkt, anser utskottet sig böra till närmare skärskådande upptaga berörda förutsättningar, helst dessa föranledt komiterade till ett förslag i motsatt rigtning emot det af motionären framlagda.

Den första förutsättningen eller *antaqandet att förbud emot tillverkning och försäljning af margarin skulle innebära en orättvisa emot de mindre bemedlade samhällsklasserna*, stödjer sig derpå, att margارين på grund af prisbillighet och näringsvärde skulle utgöra ett särdeles lämpligt födoämne.

I fråga om prisbilligheten visar sig, att, då den 1 i denna månad margarin här i Stockholm betingade ett minuthandelspris af 1 krona 20 öre pr kilogram, minuthandelspriset å natursmöret noterades sålunda:

1:ma mejerismör	pr kilogram	2: 10.
2:da "	" "	1: 90.
Landtsmör	" "	1: 75.

Men, fastän det sålunda visar sig, att margارين här i hufvudstaden står i lägre pris än till och med landtsmöret, hvilket torde vara det slag af smör, som de mindre bemedlade samhällsklasserna i allmänhet använda, ställer sig dock prisskillnaden emellan margارين och natursmöret ännu ringare i öfriga delar af vårt land, hvilket framgår af nedannämnda markegångspris för smör under år 1888:

Stockholms län	pr kilogram	1: 53.
Upsala d:o	" "	1: 60.
Södermanlands d:o	" "	1: 53.
Östergötlands d:o	" "	1: 41.
Jönköpings d:o	" "	1: 41.
Kronobergs d:o	" "	1: 24.
Kalmar län och Öland	" "	1: 41.
Gotlands län	" "	1: 18.

Kristianstads län	pr kilogram	1: 65.
Malmöhus d:o	»	1: 76.
Hallands d:o	»	1: 41.
Göteborgs och Bohus d:o	»	1: 65.
Elfsborgs d:o	»	1: 41.
Skaraborgs d:o	»	1: 34.
Vermlands d:o	»	1: 60.
Örebro d:o	»	1: 65.
Vestmanlands d:o	»	1: 54.
Kopparbergs d:o	»	1: 52.
Gefleborgs d:o:		
Helsingland	»	1: 63.
Gestrikland	»	1: 70.
Vesternorrlands län	»	1: 55.
Jemtlands d:o:		
Jemtland	»	1: 68.
Herjedalen	»	1: 41.
Vesterbottens län	»	1: 38.
Norbottens d:o	»	1: 54.
eller <i>i medeltal</i>	»	1: 50.

Vid bedömande af prisförhållandet emellan margarinen och natursmöret, bör man emellertid nogsamt beakta det konstaterade faktum, att natursmöret i fråga om flera särskilda användningssätt har obestridda företräden framför margarinen. Detta gäller särskildt vid stekning, der margarinen lemnar obehaglig smak och lukt, samt vid bakning, der margarinen frambringar »ett tungt klumpigt bröd», som efter gräddningen erhåller en egendomlig lukt och smak. Det sistnämnda förhållandet har äfven gifvit anledning dertill, att ett större antal bagare i hufvudstaden, enligt offentliggjordt tillkännagifvande, icke begagna margarinen i sin handtering. Sålunda kan det icke anses ådagalagdt, att margarinen, oaktadt sitt billigare pris, är beträffande förenämnda användningssätt relativt till sitt värde prisbilligare än natursmöret.

Återstår sålunda att tillse, om margarinen, använd till bredande på bröd, utgör ett så synnerligt billigt ämne.

Att margarinen lämpar sig bättre för detta användningssätt än för något annat, finner utskottet oemotsägligt, likasom af det föregående framgår, att margarinen i detta hänseende ställer sig billigare än natursmöret; men för de mindre bemedlade samhällsklasserna, hvilka icke äro i tillfälle att taga någon hänsyn till den fina aromatiska smak, som

endast prima natursmör kan lemna, finnes ett på landsbygden af ålder känt, användt och värderadt surrogat för natursmör, det s. k. istersmöret eller smultet, hvilket uti mera än ett afseende har företräde framför margarinen. Detta istersmör beredes vid full kokningstemperatur af svinister, understundom med blandning af talg af nötkreatur, och med tillsats af salt och peppar. Då istersmöret icke betingar högre pris än ytterst 70 öre pr kilogram, är det sålunda betydligt billigare än margarinen. Det är derjemte fullkomligt lika närande som margarinen samt ganska välsmakande och för helsan oskadligt. Då beredningen af istersmöret sker vid full kokningstemperatur — 100° C. —, måste sålunda antagas, att alla uti råvaran möjligen befintliga bakterier dödas, hvilket deremot icke kan antagas vara fallet vid beredningen af margarin, då upphettningen härvid icke drifves till mera än 50° C. Detta sistnämnda förhållande bidrager i sin mån till det ännu omtvistade spörsmålet, huru vida margarinen kan anses såsom ett för helsan oskadligt födoämne.

I sammanhang med bedömandet af margarinen betydelse uti nu förevarande hänseende torde böra slutligen uppmärksammas, att för de mindre bemedlade samhällsklasserna gifvas andra fettämnen, som i förhållande till sitt pris hafva större näringsvärde än så väl margarin som natursmör, såsom fläsk, flott och ister.

Den andra förutsättningen, som legat till grund för komiterades förslag, hvilat derpå, att förbud mot tillverkning och försäljning af margarin skulle, med afseende å den stora betydelse, som denna vara å världsmarknaden erhållit, vara en ur ren ekonomisk synpunkt oklok åtgärd.

Då utskottet, som icke kan gilla denna uppfattning, nu går att upptaga densamma till bemötande, vill utskottet dervid till en början betrakta margarinfabrikationens förhållande till mejerihandteringen.

Såsom utskottet vid ett annat tillfälle erinrat, är det ett ovedersägligt faktum, att jordbruksnäringen åtminstone i flere delar af vårt land i mera än ett hänseende under det sista årtiondet haft att kämpa med ett ekonomiskt betryck, som i en del trakter antagit de mest oroväckande dimensioner och för fosterlandsvännen uppväckt de allvarligaste farhågor. Orsakerna härtill må hafva varit hvilka som helst; såsom fakta kvarstå emellertid fallande egendomsvärden, sjunkande spanmålspris och svårighet att afsätta jordens gröda. Under allt detta betryck,

som i synnerhet under åren 1885—1887 ökats och nått, såsom man vågar hoppas, sin kulminationspunkt, har emellertid för idkaren af vår främsta modernäring funnits en ljusglimt, som uppehållit modet och stärkt krafterna: möjligheten att till något så när fördelaktiga pris af-sätta de genom mejerihandtering förädlade jordbruksprodukterna och i främsta rummet smöret. Ladugårdsskötseln har sålunda med all flit omhuldats och beredt ett tjenligt sätt för användningen af den spanmål, som under flera år svårligen stått att utan förlust sälja, men, i ladugården uppfodrad, sålunda kommit jorden till godo och i sin mån framkallat nya rikliga skördar. Mejerihandteringen har derigenom bringat hjälp och räddning åt mången; den har därför ock blifvit, hvad den fortfarande är och förtjenar vara, jordbrukarens »ögonsten».

Exporten af natursmör från vårt land har äfven år efter år ökats, och skilnaden emellan införsel och utförsel af varan visar allt mera ett för landet gynsamt öfverskott, såsom torde framgå af nedanstående öfversigt af in- och utförsel af smör under åren 1878—1888.

		Införsel af smör och margarin.	Utförsel af smör och margarin.	Öfverskott af utförsel.
1878	kilogram	1,710,123	3,821,773	2,111,650
1879	»	2,263,530	4,644,763	2,381,233
1880	»	3,404,646	5,261,718	1,857,072
1881	»	2,203,895	5,106,684	2,902,789
1882	»	2,380,788	5,822,601	3,441,813
1883	»	2,926,587	8,163,344	5,236,757
1884	»	3,240,467	9,562,470	6,322,003

		Införsel af smör.	Utförsel af smör.	Öfverskott af utförsel.
1885	kilogram	2,844,599	11,446,189	8,601,590
1886	»	2,852,256	12,063,490	9,211,234
1887	»	2,918,865	13,696,283	10,777,418
1888	»	2,371,353	14,790,720	12,419,367

		Införsel af margarin.	Utförsel af margarin.	Öfverskott af införsel.
1885	kilogram	813,621	6,667	806,954
1886	»	529,748	2,188	527,560
1887	»	523,659	4,646	519,013
1888	»	471,192	18,771	452,421

Uppskattar man *in- och utförseln i penningvärde*, ställa sig förhållandena sålunda:

		Införsel af smör och margarin.	Utförsel af smör och margarin.	Öfverskott i utförsel.
1879	kronor	2,529,375	8,741,520	6,212,145
1880	»	5,206,175	10,521,555	5,315,380
1881	»	3,526,232	10,213,368	6,687,136
1882	»	3,333,103	11,645,202	8,312,099
1883	»	4,097,222	16,326,688	12,229,466
1884	»	4,860,701	17,212,447	12,351,746
1885	»	4,454,647	20,613,141	16,158,494
1886	»	3,984,230	20,511,215	16,526,985
1887	»	4,061,000	23,283,681	19,222,681
1888	»	4,832,326	25,176,134	20,343,808

varande priset för åren 1887 och 1888 beräknadt endast till *1 kr. 70 öre* pr kilogram.

Exporten af vårt mejerismör utgör sålunda en högst vigtig faktor för vårt jordbruks bestånd, och hvarje väsentligare rubbning i denna export skulle för jordbruket vara ett kanske ohjelpligt slag.

Nu visar emellertid erfarenheten från andra länder att, der margarinfabrikationen fått insteg, mejerihandteringen så småningom lidit ett svårt afbräck. Denna fara hotar icke genom sjelfva konkurrensen emellan de begge olika slagen af produkter; kunde hvar och en för sig behållas omängd och oblandad, så blefve margarinen icke någon farlig medtäflare för natursmöret; hvardera varan finge då behålla sin marknad och sina afnämare, hvar och en finge gälla för hvad den borde gälla. Men den egentliga och verkliga allvarsamma fara, som mejerihandteringen tillskyndas genom margarinfabrikationen, består uti den förfalskning af natursmör medelst tillsats af margarin, hvilken förfalskning så ofta och allmänt visar sig der margarinen blifver allmännare och genom hvilken förfalskning ett helt lands natursmör så lätt kan falla i pris och anseende å den utländska marknaden. Af generalkonsuln Juhlin-Dannfelts ofvan anmärkta underdåniga utlåtande har utskottet funnit sig öfvertygad, att det just varit en sådan sammanblandning af natursmör med konstsmör, som uti väsentlig grad förorsakat, att det holländska smöret, som för två tiotal af år sedan å den engelska marknaden stod främst i pris och anseende, numera sjunkit så lågt uti begge dessa hänseenden.

Äfven Normandie, som förut kunnat uppvisa en högst betydlig smörexport på England, har genom sådana smörblandningar lidit en stor nationel förlust. I detta hänseende har utskottet af en ansedd fransysk tidskrift, »Bulletin de la Societé d'encouragement pour l'industrie national», hvilken tidskrift utgifves i Paris, uti häftet för januari månad 1888, pag. 30, inhemtat följande:

»Normandie har sedan lång tid tillbaka vunnit erkännande för öfverlägsenheten af sitt smör; det exporterar deraf till främmande länder betydliga quantiter, men sedan några år har denna export nedgått med mera än 30 millioner francs om året, och orsaken till detta sorgliga resultat är att söka uti den förfalskning, som en del exportörer hafva låtit komma sig till last i fråga om denna förut så välkända produktion och hvilken förfalskning hos de främmande konsumenterna framkallat misstro emot hela smörproduktionen från denna provins».

Hvad nu vårt eget land angår, kan väl erfarenheten ännu icke anses hafva gifvit oss några lärdomar i detta fall; men det torde icke böra lemnas utan allt afseende, att i Danmark offentligen uttalats, att det skulle vara för det danska smörets anseende synnerligen gynnsamt, om ej för framtiden någon smörblandningsindustri företoges å svenska margarinfabriker, enär svenskt smör i England understundom såldes under namn af dansk vara. Beträffande vår smörexport på England skrifver svenska statens smöragent, herr Hugo Wedin, den 19 december 1887 till en ledamot af Första Kammaren följande:

»Blifver emellertid icke den ärliga mejerihandteringen kraftigt understödd och skyddad i denna oärliga kamp med konstsmöret, föreligger stor fara att jordbruket dukar under».

Nu hafva komiterade uti sitt förslag såsom korrektiv emot möjligen förkommande smörblandningar hemställt, att allmän åklagare samt af polismyndighet eller föreståndaren för statens smörkontrollbyrå dertill särskildt förordnad person skulle ega att af smör eller smör liknande vara, som vore afsedd till utförsel ur riket, eller som till riket infördes eller inom riket hölles till salu, taga prof för utrönande, huru vida varan vore att anse såsom margarin.

Beträffande detta förslag vill utskottet till en början erinra, att en sådan rätt till undersökning skulle blifva utan all praktisk betydelse uti nu förevarande hänseende eller till kontroll å vår exporterade vara, derest icke *all* sådan till utförsel afsedd vara *ovilkorligen* undersöktes. En sådan obligatorisk undersökning af en så stor quantitet smör som t. ex. 14,790,720 kilogram — 1888 års export — motsvarande ungefär

300,000 drittlar — skulle sålunda omfatta lika många prof som drittlarnes antal, eller omkring 1,000 stycken för hvarje hvardag under året. Man må besinna, hvilket drygt arbete detta skulle medföra, huru kostsam denna undersökning skulle blifva — ersättningen för undersökning af ett ensamt prof är af komiterade föreslagen till 4 kronor — och huru ytterst svårt det skulle vara att med erforderlig skyndsamhet verkställa kontrollen, så att det till exporthamnarne försända smöret icke qvarhöllles längre än hvad som vore för exportören och varan nyttigt. — Men oafsedt alla dessa omständigheter, uppställer sig i fråga om en sådan undersökning en annan betänklighet, den nemligen att, efter hvad man får såsom ett konstateradt faktum antaga, en förfalskning af natursmör med 15 procent margarin och i vissa fall långt deröfver kan ega rum utan att förfalskningen kan kemiskt ådagaläggas.

Vid sådana förhållanden tvekar utskottet icke att beteckna komiterades förslag beträffande undersökning såsom oantagligt. Blevde undersökningen icke ovilkorlig i fråga om all till utförsel afsedd vara, vore föreskriften om rätt till undersökning nästan fullkomligt värdelös; gjordes undersökningen deremot obligatorisk, blefve den i hög grad kostsam och besvärlig utan att ändock motsvara sitt ändamål.

Icke heller genom en föreskrift om upprätthållande af en skilnad i färgen mellan margارين och natursmöret vinnes någon säker garanti för förvexling med eller sammanblandning af beggedera. Om, såsom två af komiterade föreslagit, margارين endast skulle få förekomma hvit såsom ofärgadt vintersmör eller med en svag gul färg, kunde väl detta i allmänhet blifva ett särskiljande kännetecken för margارين, då denna förekomme oblandad, men ingalunda leda till någon upplysning i fråga om eller förhindra sammanblandningar af natursmör med margارين. Att åter föreskrifva, att margارين endast finge förekomma med någon färg, ännu mera afvikande från natursmörets — såsom blå eller röd — torde icke heller leda till målet, enär sådan färg lärer kunna på kemisk väg borttagas.

Enda utvägen till förekommande af en sådan sammanblandning synes utskottet sålunda vara ett förbud emot införsel af oleomargarin och margارين samt emot tillverkning inom riket af margارين eller konstsmör. Om vi på detta sätt helt och hållet förbjuda margارين i vårt land, skulle vi vinna den största möjliga trygghet emot den sammanblandning eller förfalskning, af hvilken vi hafva att befara så synnerligen stora vådor, och vi skulle kunna bära framför oss de säkraste garantier för vårt natursmörs fullkomliga äkthet, hvilket mera än någonting annat skulle bidraga att befrämja vår marknad på England.

Vårt land vore i sådant fall icke den första stat, som begagnade sig af en sådan åtgärd. Canada och några af Nordamerikas förenta stater hafva, med afseende å de vådor margarinfabrikationen medfört för mejerihandteringen och särskildt med hänsyn till den amerikanska margarinens i sanitärt afseende skadliga egenskaper, redan vidtagit en sådan försigtighetsåtgärd. Och för en dylik har inom Danmarks representation uttalats stark anslutning, ehuru lagstiftaren genom den i april månad 1888 utfärdade margarinlagen tills vidare i detta hänseende endast stadgat, att inrikesministern må, så framt han finner det nödvändigt, förbjuda all utförsel af margarin från landet. På samma gång denna lag uti danska riksdagen behandlades, uttalades emellertid från flera håll den farhågan att, om Sverige toge steget fullt ut och stälde sig på den s. k. rena ståndpunkten, Sverige derigenom otvifvelaktigt skulle uti England vinna ett afgjort försteg i fråga om sin smörmarknad — en farhåga, som lär i sin mån hafva bidragit att motivera det åt inrikesministern gifna bemyndigandet att förbjuda utförsel af margarin.

Vid bedömande, å ena sidan, af mejerihandteringsens värde i national-ekonomiskt hänseende och, å den andra, af margarinfabrikationens, torde slutligen böra uppmärksammas, hurusom, under det att smörproduktionen lemna en af våra allra främsta utförselartiklar, som i öfverskott gaf under treårsperioden 1883—1885 40,739,706 kronor och under treårsperioden 1886—1888 56,093,474 kronor, margarinfabrikationen deremot, åtminstone icke för närvarande eller under den närmaste framtiden, torde kunna komma att utvecklas till någon större nationalekonomisk betydelse. För så vidt som margarinen skulle komma att tillverkas af oleomargarin och icke af andra surrogerande fettämnen, såsom svinister, måste, om fabrikationen skulle erhålla någon större utveckling, råvaran till allra största delen införas från andra länder, enär beredningssättet för oleomargarinen förutsätter att endast alldeles färsk talg skall dertill användas; och sådan talg i större myckenhet lär endast kunna erhållas uti stora städer eller vid större slagterier. Det har äfven visat sig, att det varit Amerika, som till största delen försett Holland med erforderlig oleomargarin; och efter hvad utskottet erfarit, har den enda af margarinfabrikerna i vårt land, som idkar fabrikationen i någon större omfattning, använt importerad oleomargarin till stor mängd. Uti generalkonsuln Juhlin-Dannfelts underdåniga berättelse framhålles äfven, att det vore föga sannolikt, att en tillverkning af margarin till större omfattning skulle kunna med fördel bedrivas inom vårt land.

Vid sammanfattning af hvad utskottet sålunda i denna del anført framgår, att utskottet icke heller kan omfatta den andra af komiterade

gjorda och till grund för deras förslag lagda förutsättningen, att förbud emot tillverkning och försäljning af margarin skulle vara en ur ren ekonomisk synpunkt oklok åtgärd.

Under det att utskottet sålunda funnit, att motionären egt goda skäl för sitt förslag om förbud emot införsel i riket af margarin och oleomargarin samt om förbud emot tillverkning af margarin, kan utskottet deremot icke anse, att, derest sådana förbud som de nyssnämnda komme till stånd, något uttryckligt förbud emot utförsel af margarin skulle vara erforderligt. Då denna vara hvarken får till riket införas eller der tillverkas, så måste i och med detsamma anses vara på ett fullt betryggande sätt förekommet, att någon sådan vara kan derifrån utföras. Visserligen får antagas, att vid den tid, då eventuelt förbud emot införsel och tillverkning kan komma till stånd, en myckenhet af margarin kan finnas i vårt land, men denna torde böra af statsverket inlösas för att användas på sådant sätt, att utförsel deraf icke blifver möjlig, eller ock, i den mån detta icke lämpligen kan ske, denatureras.

Då utskottet nu slutligen öfvergår till motionärens förslag, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införas, skall, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas för utrönande att varan icke innehåller andra fettämnen än mjölkfett, vill utskottet till en början erinra, att en sådan undersökning lärer blifva en ovilkorlig följd af ett införsel förbud beträffande margarin, enär ingen garanti eljest gifves, att ett sådant förbud blefve effektivt. Visserligen torde emot en sådan obligatorisk undersökning kunna göras två anmärkningar. Den ena gäller besvär och kostnad, som af undersökningen föranledas. Men i detta hänseende bör uppmärksammas, att, då vår införsel af smör för närvarande endast utgör 16,03 procent af utförselbeloppet, undersökningen af den införda varan komme att medföra endast en obetydlig kostnad emot den, som skulle uppstå, om den af komiterade föreslagna undersökningen blefve i obligatorisk form fastslagen. — Den andra anmärkningen skulle afse den osäkerhet, beträffande undersökningens resultat, som här ofvan blifvit framhållen. Ovedersägligt möter i detta hänseende en brist; men då undersökningen af den införda varan endast afser ett korrektiv emot införsel af margarin och

förfalskadt natursmör — undersökningen af den för utförsel afsedda varan hade, såsom af betänkan det i denna del torde framgå, en vidsträcktare betydelse — får man låta nöja sig med den relativa säkerhet, som i detta fall kan på kemisk väg ernås, och hvilken säkerhet icke får antagas blifva ringare i vårt land än uti något annat. Derutöfver kan man intet begära, ehuru man väl torde kunna förutse, att undersökningsmetoderna skola allt mer förbättras och lemna allt säkrare resultat.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen ville besluta att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte, så fort ske kunde, utfärda förbud emot införsel af margarin och oleomargarin;

2:o) att Riksdagen ville besluta att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t likaledes måtte utfärda förbud emot tillverkning inom riket af margarin;

3:o) att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vara, som under namn af smör af mjölk eller grädde i landet införes, skall, innan den från tullverket utlemnas till importören, af sakkunnig person undersökas för utrönande att varan icke innehåller andra fettämnen än mjölkfett; samt

4:o) att motionärens förslag, att Riksdagen ville uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af förbud emot utförsel af margarin, icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 april 1889.

På utskottets vägnar:

GUSTAF BERG.

Reservationer:

- 1) af herr *C. A. Andersson*; och
- 2) af herr *Elis Nilsson*, som anför:

»Då jag icke kan biträda utskottets förslag att förbjuda tillverkning och import af margarin, får jag härmed anmäla min reservation på följande grunder:

Att förbjuda tillverkning och import af ifrågavarande billiga och, enligt kompetenta personers bestämda uppgifter, sunda och närande födoämne och derigenom ytterligare försvåra existensen för den stora mängd af befolkningen, hvars ställning redan förut är bekymmersam, synes mig hvarken från humanitets- eller annan synpunkt kunna försvaras. Jag finner ett sådant förbud så mycket mer betänkligt, som det icke ens är säkert, att det dermed åsyftade ändamålet verkligen kommer att uppnås. Detta kan i hvarje fall endast delvis blifva förhållandet, och denna ringa och ovissa fördel kan jag icke anse uppväga den uppenbara orättvisa och hårdhet, som det ifrågasatta förbudet skulle innebära.

Den enda åtgärd, hvilken i detta liksom i alla andra dylika fall synes mig böra ifrågakomma, är att stadga strängt straff för falska uppgifter om varans verkliga beskaffenhet.

Enär kongl. förordningen af den 2 oktober 1885 rörande konstsmör ej synes mig nog sträng, bör den förändras i den rigtning, som Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande n:o 12 år 1888 föreslår:

att med »smör» menas endast sådant, till hvars beredning uteslutande användes fett af mjölk eller grädde;

att åter med »margarin» (eller »margarine»,^u hvilken sistnämnda benämning blifvit i flera andra länder antagen) afses hvarje fabrikat eller produkt, afsedd att likna natursmör, hvaruti fettet icke uteslutande hemtas ur mjölk eller grädde;

att alla kärl, hvaruti konstsmör, afsedt till försäljning, förvaras, försändes eller utlemnas, skola så väl å bottenarne som sidorna bära ordet »margarin», inbrändt med stora, tydliga bokstäfver;

att kärl, hvori konstsmör till riket inkommer eller derifrån utföres, dessutom skola till form och utseende skilja sig från sådana, hvori natursmör vanligen packas, samt vara försedda med namnet på fabrikanten och fabriken stämpel;

att de kärl, hvori konstsmör till riket inkommer, jemväl skola vara försedda med namnet på det land, der varan blifvit tillverkad, samt åt-

följas af utaf behörig myndighet utfärdadt bevis derom, att den fabrik, hvars märke finnes kärlet åsatt, står under offentlig kontroll;

att vid export af konstsmör varan skall i utskeppnings- och frakthandlingarna angifvas såsom margarin;

att uppgifter genom svenska konsulaten i utlandet skola, der sådant är möjligt, årligen insändas med uppgift på de utländska konstsmörfabrikerna och deras respektive märken;

att fabriker för konstsmör här i landet ställas under statens kontroll;

att i hvarje försäljningslokal, der konstsmör säljes eller utbjudes, skall så väl utanför som inuti lokalen med stora bokstäfver, anbringade på ett genast i ögonen fallande sätt, vara tillkännagifvet, att dylik försäljning der bedrifves;

att omslag kring konstsmör, som utlemnas till köpare, skola bära beteckningen »margarin» jemte säljarens namn och adress. Likaså skola alla regelbundet formade stycken konstsmör, som säljas, bära namnet »margarin»;

att i alla skriftliga aftal, kontrakt, räkningar och andra handlingar, som afse försäljning, köp, försändning eller leverans af konstsmör, varan uttryckligen skall angifvas såsom margarin;

att vederbörande allmän åklagare skall, der misstanke uppstår om förbrytelse mot lagens föreskrifter, låta anställa undersökning och analys. Kostnaderna härför förskotteras af allmänna medel, men uttagas sedan af lagbrytaren;

att för förbrytelser mot lagen stadgas böter till högt belopp, deraf två tredjedelar tillfalla åklagaren och en tredjedel kronan, hvarförutom varan förklaras förbruten till lika fördelning med böterna;

och får jag med anledning häraf hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att ny författning angående kontroll öfver tillverkning och försäljning af konstsmör måtte varda på nu antydda grunder utfärdad.»

Bil. 1.

Förslag

till

Förordning angående försäljning och tillverkning af margarin.

§ 1.

Med margarin afses i denna författning hvarje smör liknande fabrikat, i hvars sammansättning ingår fett, som ej är framställt ur mjölk.

§ 2.

1 mom. Margarin, som från riket utföres, skall förvaras i kärl, som har en från den vanliga smörfjerdningen (dritteln, åttingen) väsentligen afvikande form och som å så väl botten och lock som sidor är med inbrända, minst 3 centimeter höga bokstäfver märkt med ordet »margarin» eller »margarine».

2 mom. Margarin, som till riket införes, skall förvaras i kärl, som har den i 1 mom. angifna form och på det i samma mom. föreskrifna sätt är märkt med ordet »margarin» eller »margarine» samt importörens eller varuemottagarens namn eller firma.

3 mom. Margarin, som är afsedd till försäljning inom riket, skall förvaras i kärl, som har den i 1 mom. angifna form och på det i samma mom. föreskrifna sätt är märkt med ordet »margarin» eller »margarine» samt, om varan är tillverkad inom riket, tillverkarens, och, om den är från utrikes ort införd, importörens eller varuemottagarens namn eller firma. Dock må varan, då den i minuthandeln utställs till försäljning, äfven kunna förvaras i omslag af papper, hvarpå med minst 2 centimeter höga bokstäfver finnes tryckt ordet »margarin» eller »margarine».

4 mom. Då margarin i minuthandeln försäljes utan att kärl af den i 3 mom. angifna beskaffenhet medföljer, skall varan till köparen utlemnas i eller med sådant omslag af papper, hvarom i samma mom. stadgas.

§ 3.

Der margarin hålles till salu, ehvad försäljningen sker i salubod eller å öppen plats, skall säljaren sådant genom tydligt anslag tillkännagifva.

§ 4.

I räkningar, fakturor, fraktsedlar, konnossement, slutsedlar, leveranskontrakt och andra dylika skriftliga handlingar, som angå margarin, skall varan uttryckligen angifvas såsom margarin.

§ 5.

När smör eller smör liknande vara från utrikes ort införes, vare importören eller varuemottagaren skyldig till tullverket aflemlna skriftlig förklaring, att varan icke enligt denna författning är att anse såsom margarin. Aflemnas icke sådan förklaring, må varan icke från tullverket utlemnas förr än importören eller varuemottagaren företett vederbörligt intyg från statens smörkontrollbyrå eller i 9 § 2 mom. omförmäld institution eller person, att varan icke utgör margarin.

§ 6.

Den, som vill i stad till afsalu tillverka margarin, skall skriftligen anmäla sig i Stockholm hos öfverståthållarembetet och i annan stad hos stadens magistrat eller, der sådan icke finnes, hos vederbörande stadsstyrelse. Vill någon å landet drifva dylik tillverkning, göre anmälan hos Konungens befallningshafvande i länet. Vid anmälan, hvarom fråga nu är, skall fogas uppgift om stället, hvarest tillverkningen är afsedd att ega rum, samt i öfrigt iakttagas hvad för rättigheten att med biträde af annan än hustru och hemmavarande barn till afsalu tillverka fabriks- och handtverksarbeten är i allmänhet stadgadt.

Öfver dem, som sålunda sig anmäla, skall särskild förteckning föras af vederbörande myndighet, hvilken det dessutom åligger att om den gjorda anmälan ofördröjligen underrätta helsovårds- eller kommunalnämnden i den kommun, der tillverkningen skall försiggå. Helsovårds- eller kommunalnämnden ege att öfver tillverkningen öfva särskild tillsyn.

Sådan anmälan, hvarom ofvan är stadgadt, åligger jemväl den, som enligt förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 är befriad från der föreskrifven anmälan för erhållande af rättighet att idka fabriksrörelse, handtverk eller annan handtering.

§ 7.

1 mom. Allmän åklagare åligge att åtala förseelser mot denna författning.

2 mom. Förekommer anledning till antagande att från utrikes ort ankommen eller till utförsel ur riket angifven vara utgör margarin, fastän kärlet, hvarens densamma förvaras, icke är på föreskrifvet sätt beskaffadt eller varan i skeppnings- och frakthandlingarne betecknad såsom margarin, åligge tullförvaltningen att genast derom underrätta vederbörande åklagare, på det denne må blifva i tillfälle vidtaga de åtgärder, som på honom ankomma.

§ 8.

1 mom. Allmän åklagare samt af polismyndighet eller föreståndaren för statens smörkontrollbyrå dertill särskildt förordnad person ege att af smör eller smör liknande vara, som är afsedd till utförsel ur riket eller som till riket införes eller inom riket hålles till salu, taga prof för utrönande af, om varan enligt denna författning är att anse såsom margarin. Sådan proftagning får dock, hvad angår vara, som skall ur riket utföras, icke verkställas förr än varan ankommit till exportort eller tullstation vid gränsen och må ej ega rum efter det varan lastats å för utförseln afsedt fartyg. Å vara, som finnes i tullverkets vård, må proftagning ej ske förr än medgifvande dertill lemnats af tullförvaltningen.

Proftagningen skall verkställas med tillbörlig varsamhet, så att hvarken varan eller kärlet onödigtvis skadas, samt, så vidt ske kan, försiggå i närvaro af varuegaren eller dennes ombud.

2 mom. Profvet, som bör utgöra omkring 50 gram, skall tagas i två vittens närvaro och förseglas med proftagarens insegel samt därefter öfversändas till statens smörkontrollbyrå, der vederbörlig undersökning verkställas. Finnes dervid, att profvet är att anse såsom margarin, åligge det smörkontrollbyråns föreståndare att derom ofördröjligen underrätta proftagaren; och skall, intill dess det åtal, som i följd häraf anställs, varder slutligen afgjort, den oanvända delen af profvet af föreståndaren på lämpligt sätt förvaras.

3 mom. Der särskilda omständigheter föranleda, att undersökning af taget prof bör med synnerlig skyndsamhet verkställas, samt orten, der proftagningen egt rum, är belägen på sådant afstånd från smörkontrollbyrån, att allt för lång tid skulle åtgå för profvets öfversändande dit, må profvet kunna insändas till sådan institution eller person, som

i 9 § 2 mom. omförmäles; och åligge det i ty fall vederbörande undersökningsförrättare att med profvet vidtaga de åtgärder, som eljest ankomma på smörkontrollbyråns föreståndare.

4 mom. Smörkontrollbyråns föreståndare vare behörig anmoda allmän åklagare och annan enligt 1 mom. till proftagning berättigad person att taga och till smörkontrollbyrån öfversända prof.

5 mom. För taget prof åtnjute varuegaren, efter ett pris af 1 krona för 500 gram, ersättning, som förskottsvis betalas af proftagaren; egande denne att därför bekomma godtgörelse af smörkontrollbyrån.

§ 9.

1 mom. Smörkontrollbyrån skall, i den mån sådant medhinner, jemväl tillhandagå allmänheten med undersökningar af smör och smör liknande varor samt öfver undersökningarne afgifva intyg.

2 mom. Rikets landtbruksinstitut och de af hushållningssällskapen med understöd af statsmedel inrättade kemiska stationer för jordbruket och näringarne vare äfven behörige verkställa sådana undersökningar, hvarom i 1 mom. sägs.

Enahanda behörighet tillkommer likaledes person, som blifvit af landtbruksakademiens förvaltningskomité förklarad kompetent att förätta dylika undersökningar samt dertill erhållit Konungens befallningshafvandes bemyndigande.

§ 10.

Föreskrifter rörande sättet för verkställande af undersökningar, hvarom i 8 och 9 §§ förmäles, samt formulär för intyg meddelas af landtbruksakademiens förvaltningskomité. Komitén ege ock att öfva tillsyn deröfver, att undersökningarne på rätt sätt bedrifvas.

§ 11.

Undersökning, som å smörkontrollbyrån verkställas med prof, taget af åklagare eller annan enligt 8 § 1 mom. dertill berättigad person, bekostas af allmänna medel.

För undersökning, verkställd å smörkontrollbyrån för enskild persons räkning, samt för undersökning, verkställd af institution eller person, som i 9 § 2 mom. omförmäles, utgår ersättning enligt följande taxa:

för undersökning af ett ensamt prof	4 kr.
» » » 2 samtidigt aflemnade prof	8 »
» » » hvarje prof utöfver de 2 första, då flera prof samtidigt inlemnas, ytterligare.....	2 »

§ 12.

I fråga om straff för den, som säljer margarin för smör, gälle hvad allmän strafflag innehåller; och i fråga om straff för den, som säljer eller till annan utbjuder margarin, försatt med för helsan skadligt ämne, gälle hvad allmän strafflag och helsovårdsstadgan föreskrifva.

§ 13.

1 mom. Den, som från riket utför eller söker utföra margarin utan att densamma är förvarad i så beskaffadt kärl, som i 2 § 1 mom. föreskrifves, straffes med böter från och med 200 till och med 2,000 kronor eller fängelse.

2 mom. Den, som till riket inför eller söker införa margarin utan att densamma är förvarad i så beskaffadt kärl, som i 2 § 2 mom. föreskrifves, straffes med böter från och med 50 till och med 1,000 kronor. Varan tillika med kärlet vare ock förbruten.

3 mom. Den, som inom riket säljer eller till salu håller margarin utan att densamma är på det sätt förvarad, som i 2 § 3 och 4 mom. föreskrifves, straffes med böter från och med 50 till och med 1,000 kronor.

4 mom. Bryter någon mot föreskriften i 3 §, vare bot högst 50 kronor.

5 mom. Öfverträdelse af föreskriften i 4 § straffes med böter högst 500 kronor.

6 mom. Underlåter tillverkare af margarin sådan anmälan, som i 6 § föreskrifves, vare förfallen till böter högst 500 kronor.

7 mom. Förseelse, hvarför straff enligt denna författning blifvit ådömdt, skall göras allmänt bekant genom kungörelse, som på den dömdes bekostnad genom åklagarens försorg införes i någon af ortens tidningar.

§ 14.

Af böter, som enligt denna författning ådömas, så ock af värdet af gods, som dömes förbrutet, tillfalle $\frac{1}{3}$ kronan och $\frac{2}{3}$ åklagaren. Har

åtalet föränledts af proftagning, som verkstälts af annan än åklagaren, eller finnes särskild angifvare, tage proftagaren eller angifvaren hälften af åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän lag.

§ 15.

Öfverträdelse af stadgandet i 2 § 1 mom. åtalas vid allmän domstol. Förseelse mot de i denna författning i öfrigt gifna föreskrifter åtalas hos polisdomstol, der sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare, eller, der sådan icke finnes, vid allmän domstol. I fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål gälle hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är förordnad.

§ 16.

Öfverordnad polismyndighet åligge att noga öfvervaka efterlefnaden af denna författning samt särskildt tillse, att allmän åklagare och annan enligt 8 § 1 mom. till proftagning berättigad person sådan företager, när anledning dertill förekommer.

§ 17.

Denna författning träder i kraft den 1889.

Aug. Almén.

Nils v. Hofsten.

Hugo Tamm.

H. L. O. Winberg.

Bil. A.

Vid behandling af den fråga inom margarinlagstiftningen, huru vida margarin skall tillåtas förekomma på alldeles samma sätt färgadt som smör, särskildt vårt vanliga exportsmör, hafva undertecknade för vår del haft följande uppfattning.

Då lagstiftningen rörande ett sådant födoämne som margarin, hvilket städse framträdt med anspråk på att vilja efterlikna och ersätta smör, enligt vår mening måste afse att fastställa en bestämd skilnad mellan den äkta varan och den eftergjorda samt genom upprättande af nödig kontroll söka hindra förfalskning af den förra och förvexling af dem

båda och dermed skydda afnämare så väl i inland som utland emot att bedragas — så synes oss deraf framgå, att lika väl som man genom anordnande af en smörkontrollanstalt bereder allmänheten tillfälle att öfvertyga sig om varornas sammansättning samt genom kärls och omslagspappers stämpling m. m. vid försäljningen söker skydda afnämare från misstag, är det å andra sidan icke mindre viktigt samt med god ordning och ärlig konkurrens öfverensstämmande, att man undviker att bereda margarin med alldeles samma färg, som sedan lång tid alltjemt begagnas å finaste exportsmör, alldenstund margarinfabrikanten genom en sådan färgning tydligen afser att framkalla bilden af detta och om möjligt genom utseendet söka förvilla allmänhetens smak. Margarin framställles nemligen i sådant fall icke såsom en sjelfständig vara utan anser sig behöfva låna smörets drägt för att genom ögats förvillande intränga i smaksinnet. Härigenom betages allmänheten otvifvelaktigt vid flera tillfällen, t. ex. vid servering af margarin å värdshus m. m., sitt fria val och är onödigtvis utsatt för att bedragas.

På grund af det anförda anse vi oss visserligen icke böra begära, att lagstiftningen för att åstadkomma en yttre skilnad mellan margarin och smör skulle föreskrifva någon färgning af den förra, hvarigenom den skulle blifva osmaklig eller fullkomligt olik vanliga födoämnen, men måste deremot anse det vara af behovet bestämdt påkalladt, att en skilnad i färgen upprätthålles. — Och tillåta vi oss, i betraktande deraf att å ena sidan margarin genom att icke alls eller högst obetydligt färgas icke i verkligheten förringas hvarken till näringsvärde eller smaklighet och att å andra sidan en starkare gul färg sedan länge varit bruklig och af utlandets afnämare alltjemt begäres å vårt exportsmör, föreslå:

att det icke må tillåtas att tillverka, införa, utföra eller försälja margarin, som är färgadt med samma gula färg som vårt fina exportsmör, utan bör det således f. n. förekomma hvitt såsom ofärgadt vintersmör eller med en så svag gul färg, att den icke öfverskrider den i liknande fall i vårt grannland Danmark fastställda färgnyans;

samt att öfverträdelse häraf måtte medföra ansvar af samma slag, som drabbar försummelse att med ordet »margarine» märka kärl, som innehålla denna vara.

Stockholm den 24 november 1888.

H. L. O. Winberg.

Nils v. Hofsten.

Bil. B.

Genom komiterades förslag beträffande förvaring och försäljning af margarin bör full trygghet vinnas, att all margarin kommer att under denna benämning försäljas, afvensom att förvexling eller förfalskning af smör med margarin ej vidare bör ifrågakomma i vårt land. Härmed har ock hvarje giltig anledning försvunnit för påbud om margarins färgning med ovanliga färger afvensom för förbud mot dess färgning till likhet med smör. Den största svårighet skulle dessutom möta, då man vid tillämpning af förbudet ville genom graderade färgskalor afgöra, om en viss vara vore tillåten eller förbjuden i handeln.

Under dessa förhållanden kan ett förbud mot färgning af margarin synas vara ett försök att på omvägar förhindra täflan mellan margarin och smör vid handeln inom landet, hvaraf skulle kunna blifva en följd, att förbrukningen af ett numera allmänt erkänt sundt och billigt näringsmedel förhindras till stort men så väl för den mindre bemedlade förbrukaren som ock för tillverkaren, hvilken under så ogynsamma förhållanden svårligen kan bereda sig någon marknad för margarin i utlandet och en helt ringa sådan inom landet, ja, ingen sådan, derest införsel af färgad margarin från Norge icke skulle kunna samtidigt förbjudas.

Då man genom lagstiftning beträffande handeln med margarin velat icke förbjuda tillverkning och försäljning af margarin inom landet, men väl förekomma förfalskning af smör med margarin samt i *främsta* rummet *skydd för vår utländska smörmarknad*, och dessa mål med säkerhet kunna ernås genom komiterades förslag, derest blifvande föreskrifter behörigen tillämpas, så finnas inga giltiga skäl att förbjuda färgning af margarin, hvilken är lika berättigad som färgning af smör, enär man i båda fallen utan användande af skadliga färger vill nå samma mål, vill göra de båda varorna till utseende och smak behagliga för konsumenterna.

Stockholm den 24 november 1888.

Aug. Almén.

Hugo Tamm.